

5. Куликов С.В. Государственно-правовой дискурс, императорское правительство и думская оппозиция в начале XX в. / С.В. Куликов // Власть, общество и реформы в России (XVI – начало XX в.). СПб., 2004. – 424 с.
6. Корнев В.Н. Проблемы теории государства в либеральной правовой мысли России конца XIX – начала XX века. М., 2005. – 315 с.
7. Крыжановский С.Е. Записки русского консерватора / С.Е. Крыжановский // Вопросы истории. – 1997. – № 4. – С. 107–126.
8. Розанов, В.В. Русская государственность и общество / В.В. Розанов. – М., 2003. – 366 с.
9. Малышева О.Г. Становление парламентаризма в России в начале XX в. // Представительная власть в России: История и современность / Под общ. ред. Л.К. Слиски. М., 2004
10. Медушевский А.Н. Конституционные проекты русского либерализма и его политическая стратегия // Вопросы истории. – 1996. – № 9. – С. 3-23.
11. Милюков П.Н. Воспоминания (1859 – 1917) Т.2 / под ред. М.М. Карповича и Б.И. Элькина. – Нью-Йорк : Издательство имени Чехова, 1955. – 397 с.

Нагнибіда О.О.

аспірант,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ПРОБЛЕМА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ ІРЛАНДІЇ В ДИСКУСІЇ ЩОДО ВСТУПУ КРАЇНИ ДО ЄЕС (1961-1967 РР.)

У другій половині XX століття серед політичних лідерів Західної Європи досить поширеною була думка про те, що інтеграція є єдиним засобом для збереження миру на континенті. Ірландці розуміли важливе значення економічної та політичної інтеграції країни, яка була примарною без поступок в безпековій політиці. Ірландський нейтралітет було проголошено ще в 30-тих роках XX ст. і він став символом ірландського суверенітету та незалежності.

З огляду на актуальність питання автор ставить за мету дослідити проблему безпекової політики Ірландії в дискусії щодо вступу країни до ЄЕС.

Дане питання досить ґрунтовно висвітлено в ірландській історіографії. Особливої уваги заслуговує праця історика П. Невілла «Ірландія: історія країни» [3] та Джона Маккормака «Історія Ірландії» [2]. У вітчизняній історіографії можна виділити загальні праці, які побіжно торкаються проблеми. Зокрема, монографію Е. Кучменко «Ірландія і ольстерська проблема: пошуки шляхів її подолання у другій половині XX ст.» [1] та дослідження С. Толстова «Англійське суспільство та ірландське повстання 1916 року» [4].

Прем'єр-міністр Великої Британії Гарольд Макмілан у 1961 році неофіційно повідомив прем'єр-міністра Ірландії Шона Лемаса, що його уряд вирішив приєднатися до Європейського Економічного Співтовариства. Це означало, що Ірландія змушена була зробити так само, щоб не бути відокремленою від британського ринку.

Під час першої заявки Ірландії на членство в ЄЕС в 1961 році, її політика військового нейтралітету, що робила неможливим вступ у НАТО, стала найбільшою перешкодою на шляху до приєднання. Звертаючись до парламенту, міністр промисловості та торгівлі Джон Лінч повідомив, що уряд дотримуватиметься політичної лінії, при якій Ірландія наполягатиме на тому, що в Римському договорі 1955 р. не було прописано жодних положень про спільну оборону, тому Ірландія може розраховувати на членство в ЄЕС [7]. Лейбористська партія різко розкритикувала уряд звинувативши в приховуванні від виборців усіх обов'язків, які вступ в ЄЕС накладе на Ірландію. Також йому закидали те, що в засобах масової інформації Шон Лемас висловлював припущення, про те, що Ірландія теоретично могла б стати членом НАТО. Лідер Лейбористської партії Брендан Коріш відзначив, що інші нейтральні європейські країни не мають намірів вступати до ЄЕС саме через занепокоєння, що це може поставити під загрозу їх нейтралітет. Член Лейбористської партії Джеймс Туллі також висловив стурбованість з приводу підходів Фіанна Файл до політики нейтралітету, незалежності та суверенітету. Політик закликав провести референдум щодо питання нейтралітету Ірландії та не допустити прийняття рішення за закритими дверима. Він наполягав, що Ірландія цілих 700 років боролася за незалежність і не повинна «йти маршем до Спільного ринку під прапором Великої Британії» [5]. Лейбористська партія залишалася незмінним критиком уряду з цього питання та була основною дійовою особою в кампанії проти інтеграції напередодні референдуму 1972 року щодо членства в ЄЕС [8, с. 348].

Інша провідна партія Ірландії Фіне Гейл також стверджувала, що приєднання до ЄЕС ознаменує кінець політики нейтралітету Ірландії. Лідер партії Лінч Косгрейв зазначав, що розвиток спільної безпекової політики в рамках ЄЕС неминучий. Він підтвердив, що згідно з Римським договором на учасників союзу не накладалися зобов'язання щодо спільної оборони, але разом з тим і попередив, що спільність інтересів, координація інституцій та економік змусять до колективного реагування союзу у разі нападу на державу-члена.

У відповідь на всі зауваження та критику Джон Лінч запевнив, що Фіанна Файл зберігатиме прихильність до політики нейтралітету. Хоча він і виправдовував доцільність існування НАТО та принципи його створення, але при цьому стверджував, що рішенням вступати у війну чи ні буде залишатись за парламентом, незалежно від того, яким чином буде розвиватися інтеграція в рамках ЄЕС. Також міністр зазначив, що до Ірландії не висувались вимоги вступу до НАТО, як умова членства в ЄЕС. Міністр закордонних справ та торгівлі Ірландії Френк Айкен категорично заявив в контексті переговорів Ірландії щодо членства в ЄЕС: «Нас ніколи не просили приєднатися до НАТО» [5, с. 891]. Міністр фінансів Чарльз Хогі, прокоментував: «ні індивідуально, ні колективно уряди країн-членів Співтовариства жодного разу не припускали, що ми повинні вступити в НАТО, задля того, щоб стати членом ЄЕС» [5, с. 1104].

Безумовно члени Кабінету Міністрів Ірландії мали рацію, так як зв'язок між членством в НАТО та ЄЕС не був явно оформлений. Однак, під час переговорів щодо обох перших заявок на вступ до ЄЕС, членам ірландської

делегації в Брюсселі неодноразово підкреслювали, що Ірландія не є членом НАТО, з підтекстом, що непоступливість з цього питання матиме негативний вплив на розгляд заявки про членство в союзі. Цей тиск був особливо жорстким та часто застосовувався під час розгляду першої заявки в 1961 році.

У січні 1961 року президент Франції Шарль де Голль наклав вето на заявку на вступ до Співтовариства Великої Британії. Відповідно зусилля Ірландії щодо вступу до ЄЕС виявились безрезультатними. Шон Лемас заявив, що політичні кола Ірландської Республіки будуть змушені переглянути свою позицію в Європі в зв'язку з відмовою Сполученому Королівству. Ірландський уряд вирішив призупинити процедуру вступу до ЄЕС та відкликав заявку.

Друга спроба приєднатися до Європейського Економічного Співтовариства розпочалася в 1967 році паралельно із заявою Великої Британії. На цей раз негативна реакція Франції виявилася миттєвою і переговори було заблоковано. Франція звинувачувала Британію в «особливих стосунках» із США. Було зрозуміло, що для наступної заявки потрібно дочекатися відставки де Голля.

Тим не менше, хоча Фіанна Файл завжди обережно ставилась до питання щодо членства в НАТО та відкидала можливість вступу до організації. Політична сила залишалася відкрита до можливості участі в колективних заходах оборони через альтернативні платформи. Міністр фінансів Ірландії Чарльз Хогі прямо заявив про це в Дойлі, в ході обговорення заявки на членство в ЄЕС в середині 1967 року. Міністр фінансів наголосив: «Досягнення політичних союзів обов'язково передбачає розробку спільної оборонної політики і вироблення загальних механізмів захисту» [6].

Отже, підсумовуючи, можна сказати, що у ході дискусії 1961-1967 рр. виникли проблеми щодо членства Ірландії в ЄЕС. Провідні політичні сили країни сходилися у тому, що інтеграція має велике економічне та політичне значення. Водночас єдина позиція ірландського політикуму щодо можливостей участі Ірландії в оборонній сфері Співтовариства так і не була остаточно вироблена. Також вагомою причиною невдалих спроб була економічна та історична близькість з Великою Британією, яка мала складні стосунки з країнами-членами, зокрема з Францією.

Список використаних джерел:

1. Кучменко Е. М. Ірландія і ольстерська криза, пошуки шляхів її подолання у другій половині ХХ століття: (Історичний огляд) / Е. М. Кучменко. – Київ, 2000. – 98 с. – (Інститут історії України НАН України).
2. Маккормак Дж. Історія Ірландії. Люди й події, які сформували країну / Дж. Маккормак. – К.: Юніверс, 2006. – 296 с.
3. Невилл П. Ірландія: Історія країни / П. Невилл. – М.: Ексмо, 2009. – 352 с.
4. Толстов С.В. Англійське суспільство і ірландське повстання 1916 року: автореф дисс. на соискание науч. степени канд. истор. наук: спец. 07.00.03 «Всемирная история» / С.В. Толстов. – К., 1983. – 26 с.
5. Debates of the Dáil Éireann – Volume 230 – 25 July, 1967 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.cvce.eu/content/publication/2002/4/18/4c1e0d85-cad7-4c8d-a8a0-768e8a925569/publishable_en.pdf.

6. Debates of the Dáil Éireann – Volume 241- 23 July, 1969 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://oireachtasdebates.oireachtas.ie/debates%20authoring/debateswebpack.nsf/zoomin?readform&chamber=dail&memberid=110&pid=NoelCBrowne&year=1969&month=07&day=23>.
7. Keatinge P. A singular stance / Patrick Keatinge. – Dublin: Inst. of Publ. Administration, 1984.
8. Maher D. The Tortuous Path / Denis Maher. – Dublin: Institute of public Administration, 1986. – 419 p.

Песоцький М.М.

*студент факультету історичної освіти,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

МАКЕДОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ ОСТАННЬОЇ ТРЕТИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. ПРАВО НА САМОВИЗНАЧЕННЯ

Балканський півострів часто називали пороховою бочкою Європи, адже вигідне географічне розташування привертало до себе увагу провідних європейських держав, що хотіли поширити свій вплив на стратегічно важливі території суходолу та акваторії Чорного, Егейського, Іонічного, Адріатичного і Мармурового морів. Подібно до українців, македонці у другій половині ХІХ ст. після багатостолітньої відсутності власної держави почали шукати шляхи самоідентифікації та суверенності своєї нації та держави. Національна ідея формувалася шляхом збройних сутичок та повстань проти існуючих форм влади, які часто ставали причиною не лише внутрішніх, а й міжнародних конфліктів. Загалом можна провести паралель між македонським та українським національно-визвольним рухом, адже країни, що у різні часи приєднували до себе частини македонської території насамперед нищили мову, культуру та історію, тим самим позиціонуючи македонський народ як різні малочисельні етноси, що проживали на певній території і не могли самостійно вирішувати своєї долі. Незважаючи на це, процес національного відродження, розпочався в 70-х роках ХІХ ст. набув форми національно-визвольного руху що у кінцевому результаті привело до здобуття Македонією незалежності.

Метою нашого дослідження є аналіз національно-визвольних змагань македонського народу останньої третини ХІХ – першої четверті ХХ ст. Серед причин складної політичної ситуації країни кінця ХІХ – початку ХХ ст., що суттєво ускладнювала здобуття незалежності та суверенітету сучасні можна виділити: тісний зв'язок македонського питання із загальною ситуацією в Європі та у світі, протиріччя між європейськими та балканськими країнами і взаємні територіальні претензії, незацікавленість європейських держав та найближчих сусідів Македонії (Греції, Болгарії, Сербії) [1, с. 3].

Після російсько-турецької війни 1877-1878 рр. більша частина Македонії увійшла до складу Болгарського автономного князівства. Берлінський конгрес